

Ref.nr.:

Saksnr: 2002/02702

Dato: 10.09. 2004

Verneplan for Gutulia nasjonalpark i Engerdal kommune i Hedmark fylke.

1. Forslag

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette frem forslag til utvidelse av Gutulia nasjonalpark i Engerdal kommune i Hedmark fylke. Forslaget innebærer en økning i arealet fra 19 til 23 km². Nasjonalparken ligger i sin helhet på statsgrunn.

2.1 Verneverdier

Gutulia nasjonalpark ble etablert i 1968 for å bevare en av de siste urskogene i Norge og et fjell- og myrlandskap som er karakteristisk for disse traktene. Nasjonalparken domineres av Gutulivola (949 moh.) med omkringliggende skogslier. Skogen er nær sagt uberørt, men i sørvest ligger Gutulisetrene som etter nærmere 200 år med setring nå er ute av drift.

Gutulia har stort innslag av granskog i forhold til andre steder i Femundtraktene. Trærne er uvanlig store, både når det gjelder høyde, diameter og volum. Her finnes furutrær som er eldre enn 400 år. Variasjonen i vegetasjonstyper og antall plantearter er forholdsvis høyt i Gutulia sammenlignet med tilsvarende arealer ellers i Femundtraktene. Rikere drag i skog og myr, sammen med mange arter knyttet til kulturbetinget engvegetasjon bidrar til dette artsmangfoldet. Det østlige og nordlige/alpine plantegeografiske elementet er sterkest representert. Sammenlignet med Femundsmarka er også dyrelivet forholdsvis variert. Det er påvist ca. 75 fuglearter innenfor nasjonalparken. Området er spesielt frodig og egenartet i disse traktene.

Gutulia nasjonalpark foreslås utvidet for å inkludere resten av lia på nordvestsida av Gutulivola der grensen tidligere ble trukket tvers gjennom skogøkosystemet. Utvidelsen vil dermed omfatte mer av den frodige skogen Gutulia allerede er kjent for, og i tillegg suppleres nasjonalparken med et våtmarksområde som også er uten tekniske inngrep. Med denne utvidelsen får nasjonalparken en mer naturlig avgrensning mot Gutulisjøen og Gutua. Området anses å ha høy verneverdi, og ligger som det opprinnelige verneområdet i sin helhet på statsgrunn. Området foreslås derfor vernet i medhold av naturvernloven § 3 første ledd som et "i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder".

2.2. Trusler mot verneverdiene

Det foreligger per i dag ikke konkrete trusler av større betydning mot verneverdiene i utvidelsesområdet for Gutulia nasjonalpark.

3. Nærings- og brukerinteresser

Det er samisk reindrift i området. Gutulia er en del av et større sommer- og høstbeiteområde. Beiteomfanget varierer en del, men det kan ikke sies å ha særlig stor intensitet i nasjonalparken. Reindriften har ingen tekniske anlegg som gjerder og lignende i nasjonalparken eller utvidelsesområdet.

Det er ikke landbruks- eller skogbruksinteresser av betydning i området. Foreliggende plan er ikke i konflikt med kommunale arealplaner. Det skal ikke være kraftledninger eller vassdragsinteresser i nasjonalparken. Området brukes i noen grad til enkelt friluftsliv.

På Gutulisetra er det åpent med matservering i sommersesongen. I dag er all jakt forbudt, men det åpnes for elgjakt i området. Det har allerede blitt dispensert for elgjakt i flere år. Det pågår et naturovervåkingsprogram i området.

Verneforslaget er utredet etter forvaltningslovens og naturvernlovens saksbehandlingsbestemmelser med tilhørende retningslinjene som følger av rundskriv T 3/99 Saksbehandlingsregler etter naturvernloven. Gjennom høringen er ulike interesser bredt belyst og vurdert. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser og andre næringsinteresser, jf. Utredningsinstruksen punkt 2.3.2. Kravene i utredningsinstruksen anses derfor oppfylt.

4. Bakgrunn

Statens Naturvernråd fremmet i NOU 1986:13 *Ny landsplan for nasjonalparker*, forslag om å utvide Gutulia nasjonalpark mot nordvest. På grunnlag av NOU 1986:13 og høringsuttalelsene til denne, utarbeidet regjeringen St. meld. nr. 62 (1991-92) – *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Der ble det bedt om at planen om utvidelse av nasjonalparken blir videreført. Stortingsmeldingen ble lagt fram i Stortinget i Innst. S. nr. 124 (1992-93).

5. Saksgang

I brev av 1. juni 1995 fra Fylkesmannen i Hedmark ble formell melding om igangsetting av planarbeidet sendt til alle som kunne bli berørt. Utvidelsesforslaget ble behandlet sammen med forslag om utvidelse av Femundsmarka nasjonalpark, som ble vedtatt 21.02.03. Det ble holdt åpent informasjonsmøte i Elgå om saken. Til å bistå fylkesmannen i arbeidet med å lage et verneforslag, ble det opprettet en referansegruppe med representasjon fra kommunen, Statskog, fjellstyrene, reinbeitedistriktene, grendeutvalg, mfl. Gruppen har fungert som kommunikasjonskanal mellom fylkesmannen og de berørte parter, har bidratt med innsamling av grunnlagsmateriale og har spilt en viktig rolle ved å påpeke konsekvenser av ulike avgrensingsforslag og restriksjonsnivå.

På bakgrunn av det faglige grunnlagsmaterialet, møter og befaringer utarbeidet fylkesmannen et forslag om en mindre utvidelse av Gutulia nasjonalpark i Engerdal kommune. Verneforslaget ble sendt på en bred lokal høring i november 1999. På bakgrunn av høringsuttalelsene utarbeidet fylkesmannen et anbefalt verneforslag.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) sende verneforslaget på sentral høring i oktober 2001. Den 5. juni 2002 avholdt DN et møte med ordførerne, de lokale referansegruppene og fylkesmennene (for både Femundsmarka og Gutulia) for å orientere om sine foreløpige vurderinger av verneforslaget. DN oversendte sin tilråding til MD 26. juli 2002.

På bakgrunn av innspillene fra Norges Naturvernforbund om en ytterligere utvidelse av Gutulia nasjonalpark, ble denne saken lagt til side for ny vurdering, mens verneforslaget for Femundsmarka ble ferdigbehandlet. St.meld nr 25 (2002-03) varsler en innsats for økt skogvern i Norge. Som en oppfølging av dette vil egnede arealer på statsgrunn registreres. Områdene Naturvernforbundet foreslår vernet vil bli vurdert i denne sammenheng sammen med andre skogsområder i Engerdal/Nord-Østerdalen. Vern av disse arealene vil bli avgjort senere.

Sentrale endringer under planprosessen

Forskriften følger nå ny mal for verneforskrifter. Dette innebærer en rekke nye formuleringer og ny struktur i forhold til forskriften av 1968. Forskriftens innhold er endret på følgende punkter; Ordlyden om friluftsliv i den gamle forskriftens formål er tatt ut. Det er åpnet for at det kan gis tillatelse til å sette opp skigard rundt setervollene på Gutulisetra, og at det kan gjennomføres tilretteleggingstiltak i form av skilting, klopplegging og merking av stier. Det åpnes for jakt på elg.

MD har i sluttbehandlingen lagt inn tilpasninger i forskriften i forhold til reindriften tilsvarende bestemmelsene som vedtatt for Femundsmarka nasjonalpark 21.02.2003. Endringene gjelder formål, oppføring av buer/gammer, uttak av brensel, beite, jakt/fiske og motorferdsel. Endringene er nærmere omtalt under de aktuelle punktene under del 8 og 9.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

DN har myndighet til å fastsette forvaltningsmyndighet for verneområder i Norge. Forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken vil fortsatt bli lagt til fylkesmannen. Alle kostnader til grensemerking, oppsyn med mer, innbefattet økte kostnader til eventuelle nye erstatningsregler, dekkes innenfor MD's til enhver tid gjeldende budsjettrammer. Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvaret for statlig oppsyn i verneområder.

Kgl. res. av 20.12.68 om vern av Gutulia nasjonalpark (forskrift 20.12.68 nr 2) oppheves når den nye forskriften trer i kraft.

7. Høringene

Ved lokal og sentral høring fikk 219 høringsinstanser tilsendt verneplanen. Det ble motatt i alt 67 skriftlige svar med merknader til verneforslaget. De aller fleste uttalelsene

var av generell karakter og gjeldende for alle verneområdene i planforslaget (Gutulia nasjonalpark og Femundsmarka nasjonalpark med to tiliggende landskapsvernområder). Noen få angikk Gutulia konkret.

Foruten departementene med underliggende etater, grunneiere, rettighetshavere, berørte kommuner, fylkesinstanser, har følgende lokale og sentrale instanser hatt verneplanen til uttalelse:

Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Reinbeitedistriktene Elgå, Femunden og Riast/Hylling, Områdestyret for reindrift i Sør-Trøndelag/Hedmark, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norsk Geologiråd, Prosessindustriens landsforbund, Telenor, NSB hovedadm., Hedmark Energi AS, Energiforsyningens fellesorganisasjon, Statens Naturforvaltningsråd, Statens kulturminneråd, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, og for Øst- og Sør-Noreg, Samisk kulturminneråd, Museumssenteret Trysil/Engerdal, Røros museum og historielag, Rørosmuseumet, Fortidsminneforeningen, Kulturvernets fellesorganisasjon, Kommunenenes sentralforbund, Norges Bondelag, Hedmark Bondelag, Sør-Trøndelag Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Statskog, Statskog Øst-Norge avd Femund og avd Sør-Trøndelag og Møre, Skogeierforeninga Nord, Sør-Trøndelag Skogselskap, Hedmark Skogselskap, Glommen Skogeierforening, Trysilvassdragets Skogeierforening, Glommens og Laagens brukseierforening, Utmarkslaget i Hedmark, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet avd Sør-Trøndelag og avd Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd Sør-Trøndelag og avd Hedmark, Røros Jeger- og Fiskerforbund, Røros naturvernlag, Natur og Ungdom, Norsk Botanisk Forening, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsforeningen, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening avd Hedmark og avd Sør-Trøndelag, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening - Oslo og Akershus, Den Norske Turistforening, Engerdal og Trysil Turlag, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Foreningen våre rovdyr, Fremtiden i våre hender, Greenpeace Norge, Miljøstiftelsen Bellona, Norges Miljøvernforbund, Norsk limnologforening, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologiforening, SABIMA, Det Kgl. Selskap for Norges Vel, Norges Velforbund, Norsk Allmenningsforbund, Utmarkskommunenenes sammenslutning, Norsk institutt for skogforskning, JORDFORSK, Norsk institutt for vannforskning, Norsk institutt for natur- og kulturminneforskning, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige universitet, NTNU Vitenskapsmuseet, Norges Landbrukshøgskole, Aksjonsgruppa for bevaring av Flensmarka og Svartvika, Feragen Fjellstyre, Engerdal Fjellstyre, Røros Fjellstyre, Elgå grendeutvalg, Engerdal Næringsforum, Røros Reiselivslag, Engerdal Reiselivslag, Hedmark Reiseliv BA, Femund Canoe Camp, Nowaja Adventure, Hundspannäventyr AB, Femund Fiskarlag, Elgå Gjestgiveri, Styret i Femund II, Femund fjellstue, NORTRA, Reiselivsbedriftenes landsforening, FORF – Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum, SAS Norge, Braathens, Widerøe Flyselskap A/S, Norsk Aero Klubb, Norges Luftsportsforbund, Länsstyrelsen i Dalarnes län og Älvdalens kommun (de to siste i Sverige).

8. Generelle merknader til verneforslagene

Det er bare referert til de høringsuttalelser som er eller kan være relevante for Gutulia.

Verneplanprosess

Reindriftsforvaltningen i Alta og Norske reindriftssamers landsforbund (NRL) mener et vern, slik det nå er foreslått (for alle fire områdene), vil føre til bortfall og svekkelse av lovfestede rettigheter med så alvorlige konsekvenser for reindriften at en konsekvensutredning må gjennomføres. Alternativt må forskriftene endres slik at reindriften lovfestede rettigheter ivaretas bedre.

DN viser til at utvidelsesarealet i denne verneplanprosessen (knappt 200 km², hvorav Gutulia ca 4 km²) ikke oppfyller plan- og bygningslovens KU-forskrifters arealkrav på 250 km², for at en konsekvensutredning skal gjennomføres. Gjennom verneplanprosessen har man i stedet belyst de næringsmessige og andre konsekvenser gjennom den ordinære utredningen. I forhold til reindrift har man nå over 30 års erfaring med vern i området. Det utvidete vernet i Gutulia vil ikke medføre ytterligere konsekvenser for denne næringen. DN mener utredningsplikten i så måte er oppfylt.

MD støtter DN's vurdering.

Forvaltningsmyndighet

Reindriftsforvaltningen i Alta, Områdestyret for reindrift i Sør-Trøndelag/Hedmark og NRL viser til ulike konvensjoner og krever at det vurderes om reindriften kan inngå som forvaltningsmyndighet samme med f.eks fylkesmennene.

NLH, Naturvernforbundet på Røros og Norges Naturvernforbund mener forvaltningsansvaret må tillegges fylkesmannen. Dette begrunner de med erfaringer fra andre felt hvor kommunene har forsøkt å forvalte statlige oppgaver og at politiske svingninger mellom hver valgperiode vanskelig sikrer en stabil lokal forvaltning.

Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS) mener det bør opprettes et interkommunalt organ der de berørte kommunene får ansvaret for forvaltningen og hvor fylkesmennene er klageinstans. Alternativt bør kommunene sammen med fylkesmennene opprette et organ med forvaltningsmyndighet.

Norges fjellstyresamband (NFS) sier at dersom ikke kommunene ønsker å overta forvaltningsansvaret, ønsker NFS at det blir prøvd ut en modell der fjellstyrene overtar forvaltningsansvaret for verneområdene. Dersom dette ikke er mulig må det opprettes et "forvaltningsråd" som skal sikre lokal medvirkning i forvaltningen, jf. Dovrefjellrådet. Det bør opprettes et forvaltningskontor for "forvaltningsrådet" med en nasjonalparkforvalter. NFS mener forslag til forvaltningsmodell og forvaltningsplan bør være en naturlig del av sentral høring.

Fylkesmannen i Hedmark uttaler at det er knyttet viktige nasjonale verdier til nasjonalparkene. Naturen i disse områdene er en del av vår nasjonal arv, og representerer på mange måter det mest verdifulle i norsk natur. På denne bakgrunn er det etter fylkesmannens oppfatning naturlig at hovedansvaret for forvaltningen er et statlig ansvar. For å ivareta nødvendig statlig samordning og kontroll samtidig som forvaltningsmyndighe-

ten blir liggende så nært området som mulig, ser en det som formålstjenlig at fylkesmannen er forvaltningsmyndighet.

DN viser til at det i Stortingets behandling av St.meld. 62 (1991-92) ble bedt om at Regjeringen kom tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan en kan sikre lokal medvirkning og medbestemmelse i forvaltningen av nasjonalparkene. Dette ble videre diskutert under behandlingen av Innst. O. nr 64 (1995-96) om lov om statlig naturoppsyn, der også forholdet til forvaltningen av vernede områder ble drøftet. Komiteen viser til at forvaltningen av nasjonalparkene i prinsippet er et statlig ansvar, og at Norge i denne sammenheng må etterleve IUCN's kriterier. Det påpekes imidlertid at statlig ansvar kan kombineres med lokal medvirkning, i form av for eksempel å opprette rådgivende utvalg med lokal representasjon, eller kjøp av lokale tjenester for gjennomføring av forvaltningsrettete tiltak. Komiteen ba om at det ble iverksatt forsøk med ulike modeller for lokal medvirkning i forvaltningen av en eller flere nasjonalparker. I denne sammenheng er det valgt ut fire prøveområder hvor kommunene på forskjellige måter får økt medbestemmelse/ansvar for forvaltningen. Miljøvernmyndighetene vil avvente erfaringene med de fire prøveområdene før eventuelle nye retningslinjer for forvaltning av nasjonalparker utarbeides. Det er likevel viktig at lokalsamfunnet trekkes mer aktivt med i forvaltningen av nasjonalparkene. Dette vil være nyttig både for å sikre lokal forankring i forvaltningen av nasjonalparken, og for å dra nytte av kunnskap som ofte bare finnes lokalt. I denne sammenheng kan en ordning med rådgivende utvalg ha en viktig funksjon.

MD slutter seg til DN's vurdering av forvaltningsmyndighet.

Rådgivende utvalg

Reindriftsforvaltningen i Alta, NRL, DNT, Norges Naturvernforbund, Statskog Trøndelag/Møre, Hedmark fylkeskommune, Engerdal kommune og Engerdal Fjellstyre ønsker at de selv eller representanter for dem skal være med i et eventuelt rådgivende utvalg for vernområdene.

Fylkesmannen i Hedmark sin vurdering er at selv om staten vil ha hovedansvaret for forvaltningen av nasjonalparken må lokalsamfunnet trekkes mer aktivt med i forvaltningen enn det som har vært vanlig til nå i nasjonalparker. Opprettelse av rådgivende kontaktutvalg kan være et av flere tiltak i denne retning. Åpenhet og direkte kontakt med brukere, grunneiere og lokalsamfunn vil være en viktig arbeidsmetode i forvaltningen. Når det gjelder Gutulia viser fylkesmannen til en god løpende kontakt med Statskog som grunneier, fjellstyret og kommunen, og et lite saksomfang vedrørende nasjonalparken. Ut fra dette ser en ikke behov for et eget rådgivende organ for en så liten nasjonalpark som Gutulia nasjonalpark.

DN tar fylkesmannens vurdering til etterretning.

MD slutter seg til DN's vurdering. Dersom saksomfanget for Gutulia øker betydelig eller andre forhold tilsier det, kan behovet for rådgivende utvalg vurderes på nytt. Reindriften bør som bruker av området da være representert i et eventuelt rådgivende ut-

valg. Reindriftens distriktsplaner bør trekkes inn som sentrale grunnlagsdokumenter når forvaltningsplan utarbeides.

Verneforskriftene

- **Formål**

FRIFO stiller seg bak formålet og forskriftene for verneområdene.

Norges Naturvernforbund mener det er viktig at verneforskriftene har sikring av uberørt natur som hovedformål.

- **Reindrift**

Landbruksdepartementet (LD) viser til at reindriften, som andre, kan bli utsatt for ekspropriasjon og rådgighetsinnskrenkninger. Vernebestemmelser hjemlet i naturvernloven kan innebære innskrenkninger i den bruk reindriftsretten i utgangspunkt gir grunnlag for. Myndighetene må imidlertid være seg bevisst de særlige forpliktelser som foreligger overfor den samiske befolkning i henhold til Grunnloven § 110a og folkerettens regler om urbefolkninger og minoriteter. Omfattende rådgighetsinnskrenkninger for samisk reindrift kan komme i konflikt med disse reglene. Verneforskriftene bør sørge for at reindriften stort sett kan foregå uendret, samtidig må det påpekes at reindriften, som andre, har en alminnelig tilpasningsplikt. Dersom reindriften gjennom vernevedtak mister sin mulighet til helt eller delvis å utføre sine rettigheter, vil spørsmålet om erstatning for økonomisk tap aktualisere seg. LD krever at det skal inn et punkt om at bestemmelsene om forbud mot inngrep og anlegg, ikke er til hinder for utøvelse av reindrift etter reindriftsloven. Når det gjelder gjeterhytter tilknyttet reindriften er dette regulert i reindriftsloven, og lovens § 9 pkt 3 må følges her. LD vil ha et eget punkt hvor det vises til reindriftsloven når det gjelder reindriftsutøveres behov for uttak av brensel. De viser til at det må presiseres at all ferdsel i henhold til reindriftsloven er tillatt, jfr lovens § 10.

LD og Områdestyret for reindrift i Sør-Trøndelag/Hedmark kommenterer til punktet om regulering av beite, at i forhold til reindriften gjelder reindriftslovens bestemmelser. Områdestyret for reindrift ber om at det i punktet om ferdsel presiseres at i forhold til reindrift gjelder reindriftslovens bestemmelser.

Engerdal kommune og Engerdal Fjellstyre uttaler at reindrift er en viktig næringsvei i området, og det er viktig at rammebetingelsene for denne ikke blir forringet.

Reindriftsforvaltningen i Alta uttaler at til tross for de negative konsekvenser reindriften blir påført i form av merarbeid og økte kostnader ved et vern, bør næringa være villig til å påta seg disse ulempene fordi vern av arealene etter naturvernloven er den beste måten å sikre seg intakte arealer å drive reindrift på.

Reindriftsforvaltninga og NRL støtter verneforslaget dersom DN justerer forskriftene slik at de blir mer hensiktsmessige for reindriften. Følgende justeringer foreslås; Et eget punkt om at forskriften ikke er til hinder for vedlikehold av gjeterhytter, gjerder og anlegg i reindriften. Et eget punkt om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av gjeterhytter, gjerder og anlegg i reindriften, mens andres rett til oppføring av buer og gammer faller bort. En åpning for uttak av brensel og trevirke til reindriften. At reindriften unntas fra ferdselsreguleringene. At forskriften åpner for motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med reindrift, avmerket i distriktsplan.

Områdestyret for reindrift i Sør-Trøndelag/Hedmark og reinbeitedistriktene krever at det i verneforskriftenes bestemmelser presiseres at de ikke er til hinder for oppføring av gjeterhytter, gjerder og anlegg for reindriften.

Fylkesmannen i Hedmark påpeker at formålet med vern av nasjonalparker er å ta vare på urørt, eller i det vesentlige urørt natur for framtida. Vedtak om vern med hjemmel i naturvernloven har derfor som hovedformål å innskrenke mulighetene for naturinngrep. Verneforskrifter gitt i medhold av naturvernloven vil normalt gå foran andre lover/forskrifter, eksempelvis fjelloven og reindriftsloven, dersom det er motsetninger mellom regelverkene. Saken har viktige prinsipielle sider. Det utøves reindrift i mange av de eksisterende nasjonalparkene i Norge. Etter fylkesmannens oppfatning bør det derfor være en enhetlig holdning på nasjonalt nivå til problemstillingen som er reist av reinbeitedistriktene og områdestyret. Fylkesmannen vil derfor ikke anbefale at det i verneforskriftene kun henvises til reindriftsloven i saker som gjelder bygninger og anlegg, motorferdsel m.m.

Fylkesmannen er oppmerksom på at reindrift er en viktig næringsvei i området. I Gutulia brukes området kun for sommer- og høstbeite, og det er ingen tekniske innretninger som gjerder eller reindriftshytter i området. Forslaget til verneforskrift og innarbeidet forvaltningspraksis gir etter fylkesmannens mening reindriften akseptable rammebetingelser ut fra den bruken som er i området. Det er ikke foreslått restriksjoner på beitebruken. Det foreslås generelt unntak fra motorferdselsforbudet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift. Det kan i tillegg gis tillatelse til lavtflyging for beitedyrledning. Det foreslås ikke hjemmel til å gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy på barmark i Gutulia.

Fylkesmannen uttaler videre at utgangspunktet i en nasjonalpark er at alle tekniske inngrep som kan gi varige spor eller som er av permanent karakter skal unngås. Fylkesmannen vil derfor ikke anbefale et generelt unntak for oppføring av nye gjeterhytter for reindriften i nasjonalparken. Fylkesmannen vil også bemerke at Gutulia nasjonalpark er svært liten, og at et eventuelt behov for nytt husvære for gjeting av rein i området bør kunne dekkes utenom nasjonalparken. Under prosessen til nå har det heller ikke vært framlagt ønske/krav om noen gjeterhytte i Gutulia. Dersom det skulle bli framlagt planer for oppføring av ny gjeterhytte, er fylkesmannen av den oppfatning at dette forholdet for Gutulia bør behandles etter verneforskriftens generelle unntaksbestemmelse.

DN støtter fylkesmannens tilråding.

MD's merknader:

Utnyttelsen av utmarka har vært en viktig del av samisk kultur i generasjoner, og Gutulia er en del av et område som fortsatt er av stor betydning for samisk kultur og tradisjon. Et vern etter naturvernloven vil bidra til sikre området mot inngrep som kan skade eller ødelegge naturgrunnlaget. Vernet vil derfor være et bidrag til å sikre naturgrunnlaget slik at samisk kultur, bosetting og næringsutøvelse kan opprettholdes. Dette er derfor gjenspeilet i formålsparagrafen i forskriftene. I samråd med berørte departementer har MD lagt inn samme bestemmelser om reindrift inn i forskriftene om Gutulia

nasjonalpark som i Femundsmarka nasjonalpark. Tilpasningene er nærmere omtalt under pkt. 9 Særskilte merknader, verneforskrifter. For øvrig støtter MD fylkesmannens og DN's tilrådning.

- **Regulering av beite**

NFS mener et beitepress reguleres best lokalt og ønsker at DN fjerner punktet fra forskriftene.

DNT kommenterer at den tradisjonelle utmarksbeitingen bør være bærekraftig for å kunne regulere omfanget dersom det oppstår et for høyt beitepress. Dette mener de vil være i større samsvar med punktet om regulering.

Reindriftsforvaltninga og NRL krever at punktet om DN's rett til å regulere beitetrykket går ut, da dette bør reguleres av reindriftsmyndighetene.

DN gjør oppmerksom på at denne bestemmelsen primært er tenkt brukt i forhold til nye former for beite og nye typer beitedyr i forhold til det som tradisjonelt har beitet i området, dersom husdyrbeite tas opp igjen. Tamreindrift vil i utgangspunktet bli regulert gjennom annet lovverk/bestemmelser.

MD støtter DN's tilrådning, men har presisert i forskriften at reguleringen av beite ikke gjelder reinbeite (se nærmere omtale i pkt 9 om Planteliv).

- **Bygging**

NFS viser til at fjellstyrene etter § 36 i fjelloven kan føre opp fjellstyrehytter i statsallmenninger. Nybygg som gjeterbuer og oppsynsbuer må også kunne tillates i nasjonalparkene når behov kan dokumenteres. De viser også til at de etter fjelloven kan utvise nye setre.

Norges Naturvernforbund mener det bør være et forbud mot mer koie- og hyttebygging eller merking av stier eller annen tilrettelegging, da det er nok av dette innenfor verneområdene. Spørsmålet er heller om hvorvidt man bør fjerne noen av buene.

DN vil bemerke at alle lovverk inkludert fjelloven fortsatt vil gjelde, men med de begrensninger verneforskriftene gir, bl a om byggevirksomhet.

MD støtter DN's tilrådning.

- **Organisert bruk**

DNT påpeker at kravet om spesiell tillatelse for organisert bruk vil stille store krav til forvaltningsmyndigheten med tanke på å definere hva som inngår i begrepet. Bestemmelsen krever også stor innsats på informasjonssiden ovenfor aktørene.

Engerdal Reiselivslag ønsker å begrense omfanget av organisert ferdsel av større grupper, spesielt med bakgrunn i at denne aktiviteten ikke involverer lokale aktører.

NJFF mener det primært bør være meldeplikt for jakthundprøver. Sekundært kan de akseptere at det kreves søknad forutsatt at de får tillatelse, eventuelt med de vilkår som måtte ansees å være nødvendige.

Norges Naturvernforbund ønsker at man må innhente tillatelse for organisert virksomhet.

Fylkesmannen i Hedmark er enig i at bestemmelsene om organisert bruk er en forvaltningsmessig utfordring med tanke på å definere hvilke aktiviteter som kommer inn under begrepet. I kommentarene til verneforskriften og i utkastet til forvaltningsplan for Femundsmarka har fylkesmannen påbegynt en presisering/utdyping av begrepet.

DN støtter fylkesmannens vurderinger, men har, i samsvar med standard verneforskrift, foreslått en enklere bestemmelse om organisert virksomhet som gjør at skoler, barnehager og ideelle lag og foreninger slipper å søke om denne slags virksomhet. Det vil være naturlig at den presisering av begrepet som blir gjort i forvaltningsplanarbeidet for Femundsmarka også vil kunne gjelde for Gutulia.

MD støtter DN's tilrådning.

- **Diverse**

NFS mener at forskriftene må bli utformet slik at krav fra andre myndigheter bl.a. Næringsmiddeltilsynet, også gir grunnlag for dispensasjon.

Norges Naturvernforbund mener det er svært viktig at man tillater brann i verneområdene, da brann er en viktig økologisk faktor i Femundsmarka-området hvor det lever flere brannavhengige arter.

DN uttaler at nye krav fra andre myndigheter i forhold til eksisterende eller ny virksomhet i verneområdene, må vurderes etter verneforskriften når de måtte oppstå. Når det gjelder håndtering av brann i verneområdene vil DN vise til brannvernmyndighetenes retningslinjer for dette, og til arbeidet med forvaltningsplaner hvor temaet bør diskuteres.

MD støtter DN's vurderinger.

9. Særskilte merknader til Gutulia

Avgrensning

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark påpeker at hele Baklivola burde vært innlemmet i nasjonalparken, likeledes et belte langs riksgrensen slik at Gutulia og Femundsmarka nasjonalparker gjøres sammenhengende. NLH, Norges Naturvernforbund og deres Skogutvalg går sterkt imot foreliggende utvidelsesforslag, da en av Norges største og mest verneverdige furu-urskoger med mange rødlistearter ikke er tatt med. De anmoder sterkt om at et område på 1500-2000 dekar vest for den foreslåtte utvidelsen blir innlemmet i nasjonalparken. Videre ønsker de en utvidelse sørvest for Gutua mot Jyltingsvola.

Universitetet i Oslo, Botanisk institutt uttrykker glede over verneforslagene. De skulle gjerne sett at Gutulia ble ytterligere utvidet, men har ved befaringer observert omfattende hugst i tilstøtende områder som vanskeliggjør dette.

USS støtter kommunenes uttalelser om grensedragning og verneformer.

Fylkesmannen i Hedmark peker på at Statens Naturvernråd i NOU 1986:13 understreker at det først og fremst er skogens alder og preg av urørthet som gir området dets særpreg. Rådet påpeker også at den foreslåtte utvidelsen vil gi nasjonalparken en mer naturlig arrondering, samtidig som våtmarksområdene ved Gutulitjørna vil supplere områdets naturtyper. Det er altså sikring av urørt barskog, delvis hensynet til Gutulitjørna, som ligger nedfelt i overordnede styringsdokumenter som argumenter for utvidelsesforslaget. Arealene nord for eksisterende nasjonalpark har dominans av andre naturtyper enn det som ligger til grunn for vernet av Gutulia og forslaget til utvidelse. Høyereliggende bjørkeskog med til dels åpent preg sammen med store myrområder dominerer landskapet. Riksvei 221 ligger også mellom de to nasjonalparkene. Selv om fylkesmannen har forståelse for ønsket om å knytte de to nasjonalparkene sammen, vil en på bakgrunn av forekomsten av naturtyper og tekniske inngrep ikke anbefale en utvidelse i nord slik NOF ber om. Fylkesmannen anbefaler at høringsforslagets avgrensning legges til grunn for den videre behandlingen.

Det såkalte Stygglandet som Norges Naturvernforbund foreslår innlemmet i nasjonalparken ligger utenfor det definerte planleggingsområdet som ligger til grunn for verneplanprosessen. Fylkesmannen har forståelse for at området har store naturkvaliteter som trolig kvalifiserer for vern med hjemmel i naturvernloven, men finner ikke å kunne anbefale at området innlemmes i forslaget til utvidelse av Gutulia nasjonalpark. Dette ville i så fall kreve en egen prosess, og verneforslaget for Gutulia måtte ut på en ny høringsrunde. Ut fra de samme betraktninger vil fylkesmannen heller ikke anbefale at den foreslåtte utvidelsen i retning Jyltingsvola innlemmes i verneforslaget.

På bakgrunn av innspillene under den sentrale høringen ba DN i juni 2002, fylkesmannen om å gjøre en vurdering av verneverdiene i området kalt Stygglandet. Ut fra denne vurderingen skulle det så eventuelt settes i gang en ytterligere utvidelsesprosess med en begrenset høring. Saken ble presentert for kommunen, Statskog og Fjellstyret som kunne akseptere en slik framgangsmåte. I notat fra Fylkesmannen av 26.01.04 viser de til at det i området kalt Stygglandet er et areal på ca 1 km² avgrenset av tekniske inngrep som kvalifiserer til vern etter naturvernloven. Området har svært gammel og urørt skog. Skogtypen skiller seg fra resten av Gutulia, og ligner mer på de mer uberørte delene av Femundsmarka.

Etter de vurderinger som er beskrevet under avsnittet om saksbehandling tilrår DN med dette vern av det opprinnelige utvidelsesforslaget.

MD støtter DN's vurdering. Departementet viser til at det er sterkt prioritert å fange opp verneverdige skogarealer på statsgrunn. Områdene vil som beskrevet under pkt. 5 om Saksgang bli vurdert vernet senere.

Verneforskrift

- **Formålet**

DNT foreslår en tilføyelse med følgende formulering: "Et formål med opprettelsen av Gutulia nasjonalpark er også å gi allmennheten anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging."

DN mener at det ut fra denne lille nasjonalparkens karakter og sett ut fra den begrensede friluftslivsbruken som er i området, ikke er naturlig eller behov for å inkludere friluftsliv i verneformålet. Dette betyr allikevel ikke at friluftsliv eller andre aktiviteter det er tradisjon for og som ikke går på bekostning av verneverdiene, ikke er ønskelige i området. DN viser i denne sammenheng til at forskriften nå vil åpne for enkel tilrettelegging for friluftsliv. DN foreslår på bakgrunn av dette ingen endring av formålet.

MD viser til omtale av reindrift i formålsparagrafen under pkt. 8 om generelle merknader. For øvrig støtter MD DN's vurdering.

- **Landskapet**

Engerdal kommune, Engerdal Fjellstyre og Statskog ber om at det tas med et nytt punkt der det gis hjemmel til restaurering/oppsetting av skigard rundt setervollene på Gutulisetra.

Fylkesmannen i Hedmark uttaler at det i dag allerede finnes skigard rundt store deler av setervollen på Gutulisetra. Etter fylkesmannens oppfatning beriker dette Gutulivolven og gir dette kulturpåvirkete området et mer helhetlig preg. Fylkesmannen kan ikke se at restaurering av og oppsetting av skigard rundt setervollen kommer i konflikt med verneformålet. Fylkesmannen vil derfor anbefale at det innarbeides et nytt punkt der gjennomføring av slike tiltak hjemles.

DN støtter fylkesmannens tilrådning.

MD har som følge av harmonisering med forskriftene for Femundsmarka lagt inn et nytt punkt om at reindriften kan søke om oppføring av buer/gammer i forbindelse med oppsynsvirksomhet og gjeting (§ 3 pkt 1.3.g). Gutulia er Norges nest minste nasjonalpark. Reindriften og forvaltningsmyndigheten bør derfor i samråd vurdere om eventuelle buer/gammer kan oppføres utenfor nasjonalparkens grenser. MD støtter for øvrig fylkesmannens og DN's tilrådning.

- **Plantelivet, herunder beiting og uttak av ved**

I verneforskriftene er det en generell formulering om at DN av hensyn til verneformålet ved forskrift kan regulere beitetrykket i hele eller deler av området. I verneforskriften er det tatt inn en tilleggsformulering om at dette ikke gjelder reinbeite. Dette innebærer at DN ikke kan regulere reintallet innen et reinbeitedistrikt. Det forutsettes at reindriftsmyndighetene generelt fastsetter reintall som er bærekraftig i forhold til beitegrunnlag og sårbar vegetasjon. Hvis det oppstår en situasjon innenfor et verneområde hvor beitetrykket fra rein etter DN's vurdering er i konflikt med viktige verneverdier, vil

DN og reindriftsmyndighetene i samråd vurdere og eventuelt iverksette tiltak for å unngå og eventuelt restaurere slike skader.

MD har som følge av harmonisering med forskriftene for Femundsmarka lagt inn et nytt punkt om at reindriften kan ta ut bjørk til eget brensel innenfor nasjonalparken (§ 3 pkt 2.2.f).

- **Dyrelivet**

Engerdal kommune og Engerdal Fjellstyre savner en begrunnelse for hvorfor småviltjakt er forbudt.

NJFF kan ikke akseptere at det settes forbud mot småviltjakt og fangst i en nasjonalpark når man er enige i at det ikke skal settes denne type restriksjoner i barskogreservater.

NFS mener det bør åpnes for småviltjakt i Gutulia.

Norges Naturvernforbund er enige i jaktforbud mot småvilt, men mener elgjakt må tillates for å forhindre beiteskalder på skogen. De mener videre at verneområder bør være et friområde for store rovviltarter.

Områdestyret for reindrift i Sør-Trøndelag/Hedmark krever at punktet om dyrelivet ikke må være til hinder for bestandsreguleringer av de store rovdyrene samt ørn, eller uttak av skadevoldende dyr ved jakt, fangst og lignende tiltak. Dette bes tatt inn i forskriften.

Fylkesmannen i Hedmark viser til at nasjonalpark er en relativt streng verneform og at nasjonalparkene er ment å sikre helhetlige landskaper og økosystemer. Det er derfor i utgangspunktet naturlig å tenke seg at dyrelivet skal gis en særlig beskyttelse sammenlignet med områdene utenfor. Nasjonalparkene vil også kunne utgjøre viktige referanseområder for faunaen for langsiktig overvåking/forskning. Jakt har imidlertid svært lange tradisjoner i Norge. Etter en helhetlig vurdering er det slått fast som et overordnet prinsipp at det bør tillates jakt etter viltlovens bestemmelser i nasjonalparker, i første rekke der friluftsliv er en del av formålet med vernet. Dette betyr at det er åpnet opp for jakt i flertallet av norske nasjonalparker. Med sin beskjedne størrelse og sikring av urskog som det sentrale verneelementet, skiller Gutulia seg ut fra flertallet av nasjonalparkene. Friluftsliv er heller ikke foreslått innarbeidet som en del av verneformålet. Fylkesmannen vil også påpeke at Gutulia brukes i forbindelse med et prosjekt som omfatter langsiktig overvåking av norsk natur (TOV-prosjektet). Etter en samlet vurdering vil derfor ikke fylkesmannen anbefale at det åpnes opp for småviltjakt i området.

Fylkesmannen viser videre til at St. meld. nr. 35 (1996-97) Om rovdyrforvaltning berører spørsmålet om bestandsreguleringer av store rovdyr, skadefellinger etc. Det heter her på side 71: "Det har vore reist spørsmål om store rovdyr skal vere underlagt eit strengare vern innanfor nasjonalparkar og andre større verneområde oppretta med heimel i naturvernlova. Departementet går inn for at spørsmål om felling av rovdyr skal handsamast i tråd med den generelle forvaltningsstrategien for rovvilt også innanfor slike område, og viser til at Direktoratet for naturforvaltning også har lagt dette til grunn i sine generelle retningslinjer for forvaltningen av nasjonalparkane."

DN påpeker at normalt vil viltlovens bestemmelser bli lagt til grunn for jakt i en nasjonalpark som Gutulia. Etter forskriften av 1968 er det imidlertid jaktforbud i området. Siden det pågår et igangsatt overvåkningsprogram som er oppstartet under disse betingelsene, vil en endring i jaktbestemmelsene kunne påvirke dette programmet. DN vil derfor anbefale at jaktforbudet på småvilt opprettholdes, iallfall inntil videre. Det bør imidlertid åpnes for elgjakt, noe det har blitt dispensert for i flere år.

MD viser til at reindriftingsregler gjelder for jakt og fiske og at dette derfor er presisert i forskriftene (§ 3 pkt. 3.2 a og b). For øvrig slutter MD seg til DN's vurderinger.

- **Motorisert ferdsel**

Norges Naturvernforbund mener all motorisert ferdsel i utmark må forbys i alle verneområdene, særlig må barmarkskjøring overhode ikke tillates. Dette er spesielt viktig med tanke på at kommunene i framtiden kan få forvaltningsansvaret. Motorisert ferdsel for innkjøring av ved til turisthytter bør tillates, men da kun på vinterføre.

NLH mener all form for motorisert ferdsel må begrenses så langt som mulig.

Reinbeitedistriktene påpeker at punkt om motorisert ferdsel må tilføyes et punkt med et generelt unntak for motorisert ferdsel for reindriften.

NOF presiserer viktigheten av streng praktisering av motorisert ferdsel. Flere av våre sårbare og truede rødlistearter starter hekkeforberedelsene tidlig på vinteren og er meget vare for forstyrrelser.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Hedmark mener at det av hensyn til rødlistearter ikke må kjøres opp skiløyper i området.

Fylkesmannen i Hedmark viser til at det i forslaget til verneforskrift for Gutulia er gitt en generell åpning for motorisert ferdsel med beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift og at det kan søkes om tillatelse til lavtflyging. Videre er det ikke gitt åpning for oppkjøring av skiløyper. Ved vurdering av eventuelle slike søknader vil hensynet til mulig forstyrrelse av truede arter stå sentralt. Fylkesmannen er ikke innstilt på å gi dispensasjoner for denne aktiviteten.

DN støtter fylkesmannens tilråding.

MD har som i Femundsmarka føyd til en bestemmelse som åpner for at reindriften kan søke om barmarkskjøring for utøvelse av reindrift (§ 3 pkt 5.3.e), og at det kan legges opp til en praksis med flerårige tillatelser. For øvrig støtter DN's og fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet
tilrår:

1. Forskrift om vern av Gutulia fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.